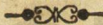

ИЗВЕЩА

И Д И

РЕДЪ КНИЖКЫ ЗА ДЪЦАТА

КНИЖКА VII.

Богъ въ дѣлата на природѣтъ.

II

Наистинѣ чловѣческый умъ остава смаянъ, като ся замисли какво трѣба да е непостижимото величїе на Бога на всичкѣтъ природѣ, който е произвелъ отъ нищо всичко що има въ свѣтътъ; а колко пакъ е безпрѣдѣлна неговата благоеть, щото да управлява всичко, да спомага за благополучїето на чловѣка!

О, колко Богъ е великъ! водоземното кълбо прогласява неговото величїе; небесата сѣ прѣстолтъ на Славажтъ му. Да бѣде, рече, и на гласътъ му ся распрострѣхъ тѣ въ безпрѣдѣлното пространство.

Неговытъ похвалы ечатъ въ гръмътъ на молнїята и той ходи на страшиѣ колесницѣ върху крылата на вѣтроветѣ. Съзирамъ го въ сїанїето на слънцето, намѣрвамъ го еще въ цвѣтята, които украсяватъ хълмоветѣ ни. Има ли Богъ подобенъ Богу нашему, който държи гръмовиѣтъ стрѣлѣ въ рѣцѣтъ си, който заповѣдва на свѣт-

кавицѣтъ да допосва освѣтленіе въ гмстотѣтъ на дѣ-
бравытъ?

Хыляды свѣтове проповѣдватъ величіето на оногози,
който имъ е далъ сществованіе.

Всичко на цѣло е пространнѣ храмъ, въздигнѣтъ за
славѣ Нему. Тамъ ся чуютъ въспѣваны неговытъ похваы;
тамъ безбройни ликове, обожающе го възсилаватъ къмъ
Него пѣсни отъ благодаретвенны молитвы.

Отъ серафімытъ които сматрятъ лицето Му, до пъл-
зщійтъ по земѣтъ червь, всичко въспѣва Неговото ве-
личіе. Сега сществующытъ и не сществующы создания,
всичко е Негово притяжаніе, всичко ся повинува на Не-
говѣтъ държавѣ.

Що е челоуѣкъ, за когото това Прѣвинше Сщеще-
ство мысли съ толкозь любовь? Турилъ мя е на най-вы-
сокий редъ. Жителитъ на морята и на въздухътъ, на
лѣсоветъ и на полето ми ся повинуватъ; всички въ този
свѣтъ создания опознаватъ въ мене свойтъ господаръ.

О, душе моя! всичкото ти за напредъ заниманіе да
бжде, а търсинъ Бога въ всичкытъ му дѣла. Има ли нѣ-
що на небето или на земѣтъ, което да не води къмъ
Него, или да не ни докарва на память Неговото всесиліе и
благость? Най-доброто употребеніе, което могѣ да на-
правѣ прѣвъ останѣлытъ ми дни, е да възвишавамъ не-
прѣстанно очи къмъ Този челоуѣколюбивъ Татко на веич-
кѣтъ природѣ, който всякой день отвара великодаровитѣ-
тъ си рѣкѣ, да испълня съ добрины своитѣ создания.
И тѣй, колчемъ быхъ опозналъ Неговото величіе и благо-
дваніята Му, ще благославямъ името Му съ признателность
и безмѣрнѣ радость, ще величаѣмъ чудесното на прѣ-
мѣдростытъ Му, и ще проповѣдувамъ Неговѣтъ благость
на всички челоуѣцы.

Стражѣтъ на сиромѣха.

Азъ имамъ само една коубкѣ, казваше единъ бѣ-
денъ старецъ. Но за малко нѣщо ли мыслите тѣзь ко-

либкѣ направенѣ отъ рѣцѣтъ на сына ми? — да гледамъ този мой сынъ всякой день близу при мене, и да спѣхъ подъ неговѣтъ защитѣ, когато въ богатитѣ къщѣ майката плаче за отсъствуещій си сынъ, и беспокоило го слѣдва съ умѣтъ си въ другитѣ край на свѣтътъ, дѣто той прѣтърпява хыляды бѣдствія въ успіята да удвои имотѣтъ си, който и прѣдъ тръгнуваніето му е былъ доста голѣмъ? Жилището ни е малко, но кой задоволенъ отъ състояніето си бива нѣкога притѣсененъ, кога сѣди на трапезѣтъ или при огнището си? Ако искамы по-голѣмо пространство, заранъ щомъ изгрѣе слънцето, и вечеръ еще когато блѣщатъ звѣздытъ, ето че ся намѣрвамы подъ най блестящѣтъ завѣсѣ на небето, създадено отъ Бога за челоуѣка.

Може нѣкой да каже че на сиромѣхъ челоуѣкъ не е оздравенъ (осигоренъ) утрѣшнійтъ му день. Но нека ни каже той, кой богатъ или сиромѣхъ може да знае какво ще му ся случи слѣдъ единъ часъ? Да ли богатитѣ съ всичкитѣ тѣхны прѣдпазванія сѣ повече спокойны отъ насъ? Тѣ сѣ хыляды пѣти по-беспкойни, а работитѣ оправдаватъ много често тѣхнитѣ страхуванія. Тѣ иматъ надеждитѣ си на себе си, но ето излѣзва нѣкога дѣйствиетелно че надѣждата имъ е суетна. А сиромѣхѣтъ, понеже ся увѣрвава повече на Бога отъ колкото на себе си, за това всякога е по-добрѣ защитенъ.

Кучето пази вратата, но единъ пожаръ може да изгори къщѣтъ. Богатитѣ пази паритѣ си, но когато сии крадцитѣ и разбойнитѣ могатъ да му ги откраднатъ. Войскарѣтъ пази знамето си, но ако неприятельтъ е посиленъ може да му го земе, оная обаче добротчина, която происходитъ отъ работаніето и отъ взаимнѣтъ любовь, не ся бои отъ никое бѣдствіе, защото е подъ защитѣтъ на Всеблагаго Бога. Благополученъ е прочее, онзи който е челоуѣкъ способенъ въ всичкитѣ добры и полезны работы, и онзи който всякога ся падѣ на Всесилнаго Бога а не на себе си; благополученъ е онзи челоуѣкъ който ся благодарни на онова което има.

Еврейскій народъ.

Евреитѣ сѣ до толкозъ распрѣснѣты по всичкыѣ търговскыѣ страны по свѣтъгъ, што право и справедливо ся сматрять като оръдія и прѣвозки за сношеніе между най-раздалечныѣ едны отъ други народы; тѣ приличатъ на *пиромитъ* и гвоздентѣ въ зданіята, които, ако и отъ малкъ стойностъ, но сѣ безусловно нужны за да сглобаватъ цѣлото зданіе.

За да отбѣгнемъ, ако е възможно, отъ истърканы забѣлжващия найше разгледамы тозъ народъ отъ три страны. 1-во въ отношеніе на брой, 2-ро, въ отношеніе на рѣспрѣснованіете имъ по всичкый свѣтъ и 3-те въ отношеніе на религиозното имъ упорство. Подиръ това ще изложемъ вкратко на кои природны или прѣдумыслены причины можемъ да отдадемъ горнитѣ три тѣхны отличительны черты.

Жидоветѣ т. е. Іудеитѣ или Евреитѣ сѣ сматрять и днесъ на брой равны както и во врѣмето на тѣхното въ Ханаанскыѣ земѣ прѣбываніе; а това е за чуданіе: ако си припомнимъ избиваніята които е изрѣтелилъ тозъ народъ во врѣмето на иѣков отъ Римскыѣ императоры, споредъ както свидѣлствуватъ древныѣ исторіици, а еще и гоненіята имъ на всѣдѣ почти еще и до днесъ. Рабѣнитѣ сѣ обыкновенныѣ у тѣхъ дрѣкаленность въ расказытѣ, казувать, че ако бы пролѣзната на онова врѣме кръвь потекла като рѣчка, можаше да повлече канары (каменны стѣны) отъ сто и педесеть лактіе на дължъ и на ширъ, и да ги завлѣккътъ до три милиа на далечъ въ морето.

Колкото за распрѣсваніето имъ, тѣ живѣять на купъ и като роеве по всякый Истокъ и въ най далечныѣ мѣста на Кытай. Намѣрватъ ся измежду повече отъ народытѣ и въ Европѣ и въ Африкѣ, и пакъ много челяди отъ тѣхъ сѣ ся поселили въ Западные Индіи и въ Съединеныѣ Държавы на Америкѣ, тѣ скоро пробогатяватъ, и ако и да не успѣватъ всякога, то минуватъ ся повечето по-добрѣ отъ бѣдныѣ и сиромасытѣ на другыѣ народы.

Не по малко е забѣлжителя пакъ и тѣхната приверженность къмъ вѣрѣтѣ имъ, ако примыслимъ че на всѣдѣ почти по земѣтѣ тѣ еще и до днесъ ся и прѣзвратъ и прѣслѣдуватъ. А еще повече е за чуденіе ако си наумимъ че въ старо врѣме, когато тѣ живѣяхъ подъ свои царіе въ обтѣваныѣ земѣ и имахъ святъ градъ и храмъ толкозъ знаменитъ, на противъ тогазъ тѣ много пакъ отстъпихъ отъ служеніето на Истиннаго Бога.

Ако испытамы слѣдовательно естественныѣ причины на горнитѣ три черты у жидоветѣ, които никакъ не ся срѣщатъ у другыѣ народы и вѣры, можемъ най напрѣдъ да отдадемъ бесподобното имъ размножаваніе на постоянныѣ у тѣхъ работливость, въздержаніе, невоинственность, и прѣдѣи всичко на ранныѣ у тѣхъ жененія, плеже считатъ бракѣтъ за святъ, и тѣй мѣжѣтѣ ся женатъ изобщо

прѣди двадесетѣтъ годниѣ, а женѣтъ еще по млади, въ ожиданіе-
то да ся роди споредъ тѣхъ Мессія.

Второ. распрѣсваніето на жиговетѣ измежду всичкѣтъ по зе-
мѣтъ народы е втората голѣма черта на тозъ народъ, и причина-
та е лесна; тѣ всякога сѣ живѣли въ бунтуваніа и метежничества,
даже и когато имахѣ храмѣтъ и светѣиѣтъ градѣ прѣдъ очи, заради
което и много пѣтъ сѣ бывали изгонвани отъ живуваніето си въ
обѣтованиѣтъ земѣхъ. Тѣи сѣщо сѣ испаждани и отъ много дру-
гы мѣста, дѣто сѣ прибѣгвали, и така сѣ ся прѣснѣли на всѣдѣ
по вселениѣ, за да търсятъ какъ да ся помнѣтъ. Освѣтъ туй цѣ-
лѣиѣтъ този родъ състави много или малко една глота скытающи
ся търговци и дѣто и да ся намѣрятъ не пріематъ да ся застѣятъ
и да ся задомѣятъ или да си купятъ каквѣто и да е стѣжанія, нѣ-
ща които отъ всичко друго могатъ найвече да ги въспоставятъ
на едно кое да е мѣсто въ свѣтътъ, за да го считатъ като соб-
ствено отечество.

Туй распрѣсваніе можеше безъ друго да съсипе религиѣтъ
имъ, ако да не бѣ оздравена тя отъ силѣтъ на общенародното имъ
управленіе, и то защото сѣ задлѣжени да живѣиѣтъ всякога ку-
помъ и изобщо съ едиѣ странѣ, да не зематъ чуждицы жены, а
ястѣята имъ и даже кланіята на животныѣтъ за ѣденіе да ся приго-
твятъ споредъ едиѣ опрѣдѣлены обычаи. Тѣзи нѣща ги исклуча-
ватъ отъ всяко сношеніе и на едно съ други народы ѣденіе и по-
слѣдствіе исклучаватъ ги отъ всяко опыгваніе за оглашеніе и обра-
щаніе въ другѣ вѣрѣ.

Ако най-послѣ испытаны на коп причинны за Промыслъ можемъ
да отдадемъ тѣхното положеніе, ще намѣримъ че размноженіето, ра-
спрѣсваніето и приврѣженостѣтъ къмъ вѣрѣтъ имъ, давали сѣ и
давать на всяко мѣсто и врѣме най-силныѣтъ доказателства за хри-
стіанскѣтъ вѣрѣ, не само защото тѣхното положеніе е прѣдсказано
но и защото тѣ самы сѣ были съкровищници на всичкѣтъ пророче-
ства, които натегнуватъ къмъ собственото имъ смущеніе и смае-
ваніе. Тѣхното траино множество дава ни безброины свидѣтели,
които утвърждаватъ истинното на Писаніята отъ край до край. При-
верженостѣтъ къмъ вѣрѣтъ имъ, прави необоримо туй тѣхно сви-
дѣтелство, защото ако бы нѣкога тази жиговска глота да ся убѣде-
ше въ Христіанството, и тѣи да исчезне отъ лицето на земѣтъ,
несумѣнно нѣи бы помыслили че всичкѣтъ пророчества на Ветхѣи
Завѣтъ за роженіето и исторіѣтъ на нашѣиѣтъ Спаситель сѣ ся
исковали отъ Христіанѣтъ, и че приблизително съ Сивилиныѣтъ про-
рочества, сѣ списани много години подирѣ отъ събитіята, които
сѣ искали ужъ да прѣдскажѣтъ. Заради това нуждно е съществу-
ваніето на Еврейѣтъ до скончаніе вѣка за освидѣтелствованіе и опа-
метствованіе на великѣтъ онѣзи и народоспасительнѣ епохѣ, въ коѣто
словото стѣиѣ плѣтъ, т. е. духѣтъ взе да оборва вѣществото.

Завръщаніе въ отечеството.

Колкото повече ся приближавахмы до Българіѣкъ толкозь повече азъ ставахъ нетърпѣливъ да видѣѣ милото си и прѣкрасно отечество отъ което толкозь години отсъствувахъ. — А въ часътъ когато вече зехмы да распознаваме зеленыѣ горы на Българіѣкъ, и когато пристигнахмы до бръговетъ на Дунавъ, азъ бѣхъ пѣленъ съ радостъ и веселіе. Гледаніето на родното мѣсто, на милото ми мѣсто, дѣто много сладкъ отъ дѣтинството ми въспоминанія испълнявахъ сърдцето ми, правяше мя нетърпѣливъ да излѣзъ на пристанището: азъ желаяхъ да ся вврля въ Дунавъ и плувешкомъ да излѣзъ и да ся завтекъ къмъ къщитъ на любезныѣ си родители, да ги видѣѣ, да ся вврля въ обятіята имъ, да ги цѣлунъ, и най-послѣ да ся намѣриѣ между сродницыѣ и пріятелитъ си.

А когато видѣхъ хубавото небе на Българіѣкъ, когато подыхахъ сладкыйтъ, чистый и благоуханный въздухъ на отечеството си, помислихъ си че ся родихъ изново. Най прѣкрасното мѣсто на свѣтътъ не ми е бывало толкозь пріятно колкото родното ми мѣсто, защото тамъ бѣхъ родителитъ ми, братята и сестрыѣ ми, сродницитъ и пріятелитъ на домочадіето ми и на дѣтинскыѣ ми години. Хубавото врѣме, хубавыйтъ климатъ и хмыды другы пріятны напомневанія раждахъ въ сърдцето ми най хубавыѣ за отечеството ми чувства, които не могъ да ви ги исприкажъ, но само това ви казвамъ че по-гольмъ радостъ не съмъ почувствувалъ въ сърдцето си прѣзъ всыкъ си животъ, отъ колкото когато сѣ завърнѣхъ въ отечеството си. О любезно и сладчайше мое отечество! Азъ всякога ще тя обычамъ!

Възможно е щото отечеството на нѣкои челоуѣцы да не бѣде толкозь хубаво и прѣкрасно, както е нашето, но отечеството всякога е като бащина къща, въ коѣто ся вращама съ радостъ и благодареніе; защото тамъ намирамы онѣзи които обычама, и онѣзи които ны обычатъ.

Дѣца! не забравяйте отечеството си!

Една басня за дѣцата

Дѣца, дѣца, отъ всичко ся вардѣте,
Защог' сте млади, глупавы;
И хитри да ся имате, помнѣте:
Неопытны сте еще вы
И въ много работы невѣжы;
Върдѣте ся да н' падните въ прѣмежды!
Тѣй едно мышце глупаво
Веднѣжъ насмалко да испати,
Щѣло да са скѣпеса хубаво
И безъ да ся огади.
Направило по своѣж си главж
И паднжло въ прѣмежды страшны...
Но, слушайте какъ за това
Расказва то на своитѣ домашны

* * *

Като избѣзохъ изъ дома
до сушь сама,
Прѣскочихъ ази слогтѣ
На нашятѣ странж,
И зехъ да тичамъ колкот' моглъ
Въ еднаж широкж равнинж.
Не съмъ азъ вече дѣте, —
Думахъ, и тѣй, далечъ залѣтехъ.
Нѣща азъ видѣхъ всякаквы,
Гадины, звѣрове, ама каквы!
Особно пакъ два звѣра
Очудихъ ми до безъ мѣрж.
Единтѣ бѣ такъвъ — смиренъ,
Добъръ, отъ само себе умилень,
Все тѣй като че спи, кротува;
И пакъ кога да трѣгне я...
Да глежъ ей-тѣй та ти са струва
Че варди да н' стѣши на мравя.
А другый креслю и бърборникъ, —
Личи че е злосторникъ.
Сякашъ сега ся враща той
Отъ бой
Страшна, ви казувамъ, гадина,
Все въ перушникъ;
Опашъ му кычоръ отъ чѣра,
Като младоцы по горж....

Сто стрѣла, като сто опашкы,
Все възскривены, рохавы,—
Стькло гы сякашь лъскавы....

Вървежътъ му юнашкы.

На два му крака надъ петы
Кат' сабя иѣщо възскривено,
Надъ само чело му трепти,
Кат' огънь иѣщо си червено,
И отъ странытъ на плещы
Иѣщо кат' двѣ рѣцѣ мѣхнаты;

Че като гы расклати,
Та хванѣ съ тѣхъ и да тупти;
Той толкозь страшно зарева,
Щото, ви казвамъ, отъ това,
Макаръ че азъ не съмъ страхлива,
Но пакъ, какво да ви рекѣ,

Таквазь гадина дива!

Токо, я дай ти, Божице, крака,
На бѣжъ, че тука право....
Отъ дѣ го тамо врагъ догна!

Безъ него азъ на здраво

Съ другыйтъ щѣхъ ся запозна:
Щѣхъ да го каиѣ за да ся спобратимъ,
или-й да ся засватимъ.

Добъръ бѣ той, то си личи,
Исписана му добрината на очи. —
Тѣй както менъ ми ся показа,
Туй само че е май дремливѣ,

И много, много срамежливѣ.

Сочи да иѣма никаквѣ умразѣ.
Смирено, кротко мя изничаше;
Ей-тѣй, като че мя познава.
Опашката му само шава,
Кога какъ мя погледнеше,
За бѣлѣгъ че е благодаренъ.
Еще и хубавецъ бѣ той на гледъ,
Въ главѣтъ иѣкакъ шаренъ

И по гърбътъ, и ввредъ —

Ввредъ скопусенъ и май на насъ прилича,
Отъ туй и си примыслихъ азъ,

Че той ще да обыча

Высокородныйтъ родъ нашъ.

* * *

Но тукъ и рѣчь прѣсѣкла
Старата мышка, та и рекла:

Глупежо мамнѣ! —
Но знаш ли ты че този твойтъ доброхотъ,
Що тя е тѣй на гледъ измамилъ,
Смиреникъ тозъ е — котъ!
Кога го гледаш тѣй ужъ че кротуна
Тогазъ той мысли зло да струва.
Той е изедникъ, тѣй да знашъ
И зълъ истрѣбникъ нашъ.
А другыйтъ, за тебе толкозъ лошій
Звѣрь, пѣтлю е, — любовникътъ кокошій,
Той намъ не прави злиня
Нито на нѣщо ни доява,
А често служи ни и за храня.
Но който като тебъ отъ всичко не преумява
Тѣй ся излѣзва той отъ гледъ.
Върди ся, чедо, за напрѣдъ!

За жабитѣ.

Жебитѣ не дыхатъ както другытъ животны само отъ поздритѣ си, но отъ всичкото тѣло. Много жестоки опыти сж станѣли, и доказано е че е истина това; отрѣзвали сж бѣлийтъ дробъ на нѣкои отъ тѣзи клетки животинки и съгледали сж, че могатъ еще да живѣятъ. Но за да може да сполучи този опытъ трѣба да държимъ на жабитѣ кожѣтъ непрѣстанно влажна.

Ржката на Всесилнаго е турила въ вѣтрѣшноститѣ на тѣзи гадинкѣ единъ мѣшецъ; въ този мѣшецъ има доволно вода, отъ коѣто смърка кожата и тѣй животното ся пои. Този мѣшецъ е като едно водостоялище (щерна) въ което жабата си доставя водѣ за да ѝ послужи въ врѣме на безводіе.

Нѣма по-забавно нѣщо отъ туй дѣто да гледаш жебитѣ когато излѣзватъ на ловъ за хранѣтъ си. Единъ мой пріятель бѣше истрѣгилъ нѣкои цвѣта отъ черепникътъ си (саксіята), и между коренитѣ на тѣзи растенія съгледва еднѣ глистиѣ не толкозъ голѣмѣ, коѣкто и тура на странѣ въ едно водно мѣсто. Азъ бѣхъ любопытенъ да видя какъ ся е намѣрила тая глистія тамо, но ето гледамъ че една жаба искача тамъ отъ дупкѣтъ си, която была близу тамо,

грабнува глистїѣтъ и ѣъ изяда. Подвѣрлихъ ѣ и другѣ едиѣ глистїѣ, кѣмъ която ся обнесе съ сѣщѣтъ вѣжли-востъ.

Но по-любопыно е какъ жабата открыва ловѣтъ си. Сѣщо като кучето, което дѣбне да ся впусне връзь птн-чето, туря ся да дѣбне едиѣ глистїѣ или и двѣ (ако тѣзи гадинкы ся намѣрватъ въ сгодио положенїе) и ся сгыба т. е навежда прѣднѣтъ часть на тѣлото си, сѣщо като кучето кога подуши ловѣ. Слѣдъ малко отпочиванїе впуска ся връзь глистїѣтъ или какъвъ да е червей и гледа да го налага въ уста. Много пѣтъ не може да сполучи и за туѣ започенва пакъ изново упражненїята си, като остава всякога да ся помине малко врѣме испомежду, и си играе всякога както котката съ мышкѣтъ.

Наѣ послѣ жабата сполуча да палапа глистїѣтъ; и ако е голѣмка, разумѣва ся че неможе да ѣъ налага отвед-нѣжъ. И тѣѣ онази часть на бѣдното животно която остава изъ вѣнь устата на губителя прѣвива ся отсамъ оттатакъ и скача като отчаянно, както е природно. Но юначурата жаба съ едио чудно сръжкы, употребява преднитѣ части на тѣлото си да тласка и да натиква глистїѣтъ въ устата си кога съ единыйтъ си кракъ кога съ другыйтъ, додѣто по-гълне този непокорныйтъ си ловѣ.

Единъ профессоръ на име Белли, слѣдъ разны опыты които направилъ увѣрява, че жебытъ можѣтъ да ся опыто-мятъ до толкозь щото да познаватъ и онѣзи които гы хранятъ.

Истинното е че жебытъ сѣ за голѣмо добро въ гра-динытъ и садоветѣ, защото истрѣбватъ множество гѣсени-цы, които поврѣждатъ разнытъ сѣянїя и зелїя.

Много сѣ чудны пакъ и прѣобразованїята на жабѣ-тъ. Излупеното отъ яйцето на жабѣтъ исчадїе ся казва *соминка* и сѣстои само отъ главѣ и отъ опашкѣ. Но ко-гато започнѣтъ да ся развиватъ членоветѣ му, израстватъ му двѣ малкы крачка и тогазы главата и опашката ся ви-ждатъ като да ся отдѣлятъ отъ тѣлото. Слѣдъ малко ся подаватъ кѣлкытъ и растѣтъ, появяватъ ся и устата пѣ-ны съ зѣбы: послѣ ся прѣдставятъ прѣднитѣ крака или

ржцѣтъ и най послѣ жабата приближава да ся образува съвършенно, като слѣдува обаче да има още опашкѣтъ си.

Когато е на това състояніе туй животно има нравытъ на животното и обычаитѣ на соминкѣтъ, защото често излѣзва на повърхнинѣтъ на водѣтъ, не за да памѣри хранѣ, но за да подыха. Остава въ туй състояніе около седмь, осмь часа, послѣ опашката му исчезнува и животното ся вижда съвършенно образувано.

А най-забѣлжителното въ туй прѣображеніе, е че характерытъ и обычаитѣ на животното ся промѣняватъ съврѣменно съ външнійтъ имъ образъ напр. когато прѣди бѣше малка *соминка*, и ядѣше лакомо трѣвѣ, сега като станѣ жаба има отвращеніе отъ тѣзи хранѣ. И тутакси щомъ стигне на съвършенното си развитіе, става плътядно, и не живѣе вече съ друго, освѣнь съ глїстїе, черви и други буболечицы. И не само че измѣнява образытъ си и навывковенїята си, но и мѣстото си, поне отъ часть. Като соминка живѣеше въ водѣтъ, а като жаба остава малко по малко първото си жилище, дѣто не намѣрва вече доволно какъ да ся прѣхраня. Минува прочее да търси хранѣ на сушѣтъ, и тѣй вчера живѣеше въ водѣтъ, а днесъ живѣе и въ водѣтъ и на сухо,

Може да сте чували, по нѣкога какъ съ дѣждѣтъ заедно е валѣло и жебы. Единъ Англичанинъ списатель расказва че въ единъ градъ въ Англіѣ веднѣжъ, като валѣло силенъ дѣжъ, съ него заедно паднѣли хыледы малкы жебы едва що образуваны, та покрыли онуй мѣсто. Нѣкои зели нѣколко отъ тѣзи жебы та ги турили въ спиртъ, и за много врѣме спицеритѣ отъ този градъ ги показвали на любопытнытъ.

Другъ единъ списатель Френецъ расказва че на 1828 като былъ въ Ротомагъ въ Френско, едно достовѣрно Англійско семейство, косто живѣяло въ този градъ, го увѣрявало, че въ едно бурно врѣме валѣло силенъ дѣжъ съ който паднѣли безбройны жебы въ градинытъ имъ и около градинытъ: покрывитѣ на кѣщята, балконытъ, пѣськѣтъ по улицытъ всичко ся покрыло съ жебы; тѣ были малкы, но съвършенно образуваны и мрѣтвы. На утринь-тѣ ставѣло го-

лѣма жага, и жебитѣ изсъхнѣли, и до толкозѣ ся скѣжкрали, щото станѣли като черны главичкы отъ гвоздейчета.

Таквозѣ едно явеніе дало поводѣ на естествоиспытателитѣ да заключаватѣ, че водата и жебитѣ отъ пѣкое ближне езеро гы е дигнѣла бурата като вихрушка и гы е прѣнесла възѣ другѣ странѣ.

Туй истѣлкуваніе не е наистинѣ достаточнѣ да ны убѣди, но ипакѣ е мѣчно да си обяснимѣ туй явеніе.

Прѣди нѣколко врѣме е съгледано, че има нѣкаква подобнось въ начинѣтъ по който плува человекѣ и жабата, и нѣкои даже отъ физицитѣ казуватѣ че жабата е първийтѣ учитель на человекытѣ за плуваніето.

За осытѣ.

Кой не познава онуй толкозѣ приличното на пчелѣтъ насѣкомо (бубулечка) което ся казва оса? Има обычай щото дѣцата и изобщо человекытѣ които живѣйтѣ по селата да прѣслѣдуватѣ тѣзи гадинкѣ. Между това и науката и опытьтѣ сѣ доказали че человекѣ и дѣлѣжи голѣмѣ признателнось, за важнытѣ услуги които толкозѣ смиренномудреннѣ му приноси.

Осата обыкновенно ся храни съ пагубнытѣ онѣзи микроскопическы червеи, които ся образуватѣ щомѣ ся започне гнѣеніето въ мършѣтъ на каквото и да е животно. Тлѣтворнитѣ разнovidны мухы, на които отровното дѣйствіе е познато на всичкы по опыть, снасятѣ яйца връзь мършытѣ прѣди да начне гнѣеніето : а тѣзи яйца не слѣдѣ много ставатѣ на червейчета, които, като порастѣтъ и станѣтъ на мухы, можахѣ да ни причинатѣ голѣмы врѣды и твърдѣ много неприятности и болѣсти чрѣзь вѣглениѣтъ си отровнось.

Между това рой осы пападатѣ връзь тѣзи червейчета и гы изядатѣ на часѣтъ, и тѣй отмѣняватѣ человекѣ отъ гибелнытѣ слѣдствія, които бы имало тѣхното параваніе и размножаваніе.

Заради това отъ тѣзѣ странѣ породило ся е напо-

слѣдкъ въпросъ между повече отъ ученитъ, да ли не трѣба да ся възбрани истрѣбваніето на осытъ на всякъдъ отъ правителствата, когато даже тѣхното съществованіе и размножаваніе може да принесе спасителны услуги на челоуѣка.

Истина е че осата жили и че отичаніята отъ нейното ожилваніе бивать и болѣзненны, но, понеже отъ двѣ злины което е по-малко зло е и по-добро, и понеже слѣдствіята отъ ожилваніето на осѣтъ не сѣ никакъ пагубны ни толкозъ опасны; а сѣщо тѣй пакъ, понеже осата рѣдко напада на челоуѣка да го жили, ако той не ѣкъ раздразни, заради туй всички челоуѣци изобщо които живѣйтъ въ градоветъ и по селата трѣба да не поврѣждатъ и да не истрѣбватъ тѣзи благотворителны бубулечкы, които иматъ челоуѣколюбивъ поржкъ отъ странъ на Провидѣніето което е създадо толкозъ работы за доброто на челоуѣка.

Понятія отъ земеописаніе.

П. Каква е земята на образъ ?

О. Валчеста, като кълбо.

П. По какво ся познава че е таквазъ ?

О. 1-во, кораби сѣ плували около нейъ. 2-ро, когато единъ корабъ сѣ зададе на морето да иде къмъ сушѣтъ, най-напрѣдъ ся вижда върхътъ на мачтѣтъ му; ако да бѣше равна поврѣхнината на морето щѣше да ся вижда най-напрѣдъ, корытото което е поголмо.

П. Колко миля е діаметрътъ на земѣтъ ?

О. Діаметрътъ на земѣтъ е около осмъ хылады миля.

П. Колко има единъ миль ?

О. Единъ Англійскый миль нма 5280 крака или 1760 лакти.

П. Какво ще каже діаметръ на земѣтъ ?

О. Діаметръ или прѣчникъ ще каже разстояніето, отъ една край на земѣтъ до другыйтъ прѣзъ самѣтъ срѣдъ.

П. Колко миля има окружността на земѣтъ ?

О. Около 25 хыледы миля.

П. Какво ще каже окружностъ на земѣтъ ?

О. Разстояніето около въишѣтъ ѣ часть.

П. Колко е далеко земята отъ слънцето ?

О. 95 миліона миля.

П. Поголѣма ли е или е помалка земята отъ слънцето ?

О. Земята е единъ милионъ и 700 хиляди пѣтя по-малка отъ сѣнцето.

П. Земята стои ли на едно мѣсто или ся движи ?

О. Земята ся движи ; ти ся върти около осьтъ си и около сѣнцето.

П. Какво нѣщо е осьта на земѣтъ ?

О. Ось е една въображаема рѣска която минува прѣзь самѣтъ срьдъ на земѣтъ отъ сѣверъ на Югъ.

Прокарай едлк ржжж (шишъ) прѣзь самѣтъ срьдъ на единъ портюкаль или на еднж дынж и тази рѣска ще прѣдставяя осьтъ му, а краищата на осьтъ ще прѣдставяятъ онъзи мѣста на земѣтъ които наричатъ полюсы

П. Какъ ся испрѣвърта земята около осьтъ си ?

О. Веднѣжъ на 24 часа, т. е. въ единъ день и въ еднж ношѣ

П. Въ колко врѣме избикаля земята около сѣнцето ?

О. Веднѣжъ въ годиниѣтъ.

П. Колко мила зема на часътъ земята въ движеніето си около сѣнцето ??

О. Въ движеніето си около сѣнцето земята зема на часъ по 60) ХЫЛ. мила.

П. Колко е высочината на най высокытъ планигы, на свѣта ?

О. Най высокытъ планины на свѣта възлѣзватъ до петъ милиа на горѣ.

П. Колко е приблизително най голѣмата дълбина на морята ?

О. Дълбинытъ на морето сѣ близу по сѣразмѣрность съ височинытъ на земѣтъ,

П. Ако бы нѣкакъ да ся испразднеше сѣвѣмъ Оксантъ колко врѣме ся смѣта че трѣба да ся измине, докѣ да го напѣлятъ пакъ течащытъ въ него рѣкы ?

О. Повече отъ 20 хыл. години.

П. На колко части може да ся раздѣли една капка ?

О. Еднж капка вода може да ся раздѣли на милионы части.

П. Колко сѣ жителытъ по всичкытъ земж ?

О. Смѣлятъ да има около 1000 милиона души.

Почитай себе си.

Почитай себе си, то есть живѣй всякога така, што да нѣмашъ причинѣ да ся срамувашъ отъ себе си. Най доброто правило на дѣяніята ни е сѣвѣстьта. Разумныйтъ человекъ има да благодари повече на собственното си наблюденіе неже на всичкытъ гражданскы и нравственны законы. Той е добродѣтеленъ защото трѣба да е такъвъ, а не защото му е заповѣдано. Който знае да почита самъ себе си, ще бжде почитанъ и отъ другытъ.

Познай себе си

Да познае нѣкой себе си това е начало на прѣмудростѣтъ. И тъй научи ся да познаваш себе си, т. е. състояніето на тѣлото си и на душѣтъ си. Наистинѣ туй познаваніе твърдѣ е мѣчно, но е и твърдѣ нужно, ако иска нѣкой да ся труди за да става по-добръ: защото който непознава погрѣшкытъ си той ся не труди нито и да ги напусни.

Най леснытъ способы за да познаемъ себе си сѣтъ: да внимаваме на всичкытъ си работы и на слѣдствіята имъ, да търсимъ често уединеніето, да наблюдаваме вжтрѣшното си състояніе. и най послѣ да ся ползуваме отъ поученіята на искрененъ пріятель и отъ хуленіята на неприятеля си, който много пѣтя е по-безпристрастенъ.

Имай добръ совѣсть.

Това е най священното отъ всичкытъ завѣщанія. Въ никое твое прѣдпріятіе съвѣстьта ти да тя не изобличава нито за цѣльтъ нито за срѣдствата. Не търси кривы пѣтеки, но върви въ правыйтъ пѣтъ, и падѣй ся несумнѣно за добры сетнины, като ся уповаваш на Божіѣтъ помощ и на нуждѣтъ на челоуѣцытъ. И ако за врѣме честъта ти тя прѣслѣдува, съврѣменното увѣдоменіе за невинностѣтъ на сърдцето ти и за искренностѣтъ на намѣреніята ти ще ти даде единъ особенъ силъ и веселость. Наскърбеното ти лице въ събраніята ще раздигне много по-гольмо вниманіе отъ колкото бы раздигжли блудкавытъ шегуванія на смѣющійтъ ся и мнимо честить злодѣецъ.

Азбуката — Изнамѣрваніето на писмената т. е. на азбучнытъ чертежи ся отдава еднoгласно на Ассирійцытъ и на Египтенытъ.

Мѣдъта — Прѣди открытіето на желѣзото челоуѣцытъ много пѣтя сѣ употрѣбляли мѣдътъ т. е. бакъртъ, и сѣ правели отъ него сѣдове, оржжія, сѣкыри, ножове, сърцове и най вече огледала.

Стрѣлата — Употрѣбеніето на туй оружіе възлѣзва до отдалеченѣя древность. Перситѣ сѣ научили отъ Мидянитѣ употрѣбеніето на стрѣлѣжѣ и на сулицѣжѣ (джиритѣжѣ). А гърцитѣ отдаватъ туй изнамѣрваніе на Зевса и на Аполона.

Иглата — Гърцитѣ казватъ ужь че иглѣжѣ имъ изнамѣрила нѣкоѣ си геркыня, а до тогазъ употрѣблвали остри кости, боды отъ рыбѣ и други таквызѣ.

Пчелыгѣ — Казватъ че нѣкой си Аркадскый царь Аристидъ пръвъ отъ челоуѣцитѣ научилъ гърцитѣ на искуството да събиратъ и да отхранятъ пчелыгѣ и да ся ползуютъ отъ медѣгѣ имъ.

Кѣноныгѣ — Изнамѣрваніето на капоныгѣ (терезитѣ) е толкозъ отколѣшно, што то гы имало и на Авраамово врѣме, 2000 години прѣди Христа.

ЛОЗИ. — Казуватъ че въ Персіѣ и особено въ Бактріана ся намѣрватъ най хубавыгѣ лозы, отъ които нѣкои имать толкозъ дебелы пьневе, што едвѣмъ два челоуѣка пристигатъ да гы обгърнатъ, а грозоветѣ биватъ по нѣкога до два лактіе дългы.

МОРСКИГѣ ВЪЛНЫ — Въ най-силныгѣ бури морскыгѣ вълны (*дзлы, талази*) пристигатъ на высочинѣ, въ открито море окоуо 11 Френскы лактіе, а по брѣговетѣ, които поради образованіето ся ся противатъ на тѣхното по нататакъ напредваніе, възлизатъ окоуо 16 лактіе, а по нѣкои мѣста и до 22 и до 23.

ЗЕМЛЕТРЕСЕНІЯ — На 1496 въ Кытай отъ едно силно землетресеніе потыѣла една часть землѣ, съ коѣто заедно загинули и 500,000 челоуѣцы. На 1679 пакъ едно силно землетресеніе причинило съсипваніето на столицѣгѣ на тѣзи държавѣ и 400,000 души.

СГОДЕНЪ ОТГОВОРЪ — Лудовикъ IV воденъ отъ деспотическыгѣ си начала, казвалъ единъ день на Маршала Естрея, че незнае правителство по-добро отъ опова на Шаха . . . (като подразумѣвалъ безусловнѣжѣ власть на Персіѣскый царь). А маршалѣгѣ му отговорилъ смѣло. Но, Ваше Величество, до колкото азъ знамъ тѣхъ повечето гы обѣсватъ своыгѣ имъ подданныци.